

Scris de andrei.marga pe 09 iunie 2019, 11:30

Intrebari privind invatamantul din Romania

Educatia continua sa preocupe si sa ridice intrebari, mai cu seama ca in spatiul public sunt vehiculate doua abordari, zise „oficiale”, care nu inteleg educatia ca intreg si nu au vreo solutie proprie.

Asa-zisul proiect „Romania educata”, al presedintiei, pe langa ofensa adusa cetatenilor acestei tari prin insusi titlul ridicol (si apoi, cine vrea sa educe pe cine?), copiaza, de fapt, dupa ureche, masuri din pachetul anilor 1996-2000. Uneori nici nu s-a inteles despre ce este vorba.

Din 2001 incoace, Ministerul Educatiei a demontat idei valide, in consecinta unui populism ieftin. Eroarea majora a fost aceea de a socoti ca reformele trebuie sa fie pe placul cuiva anume. Schimbarea denumirilor, practicata in lipsa de idei, nu era totusi, reforma! Apoi, cu noi titulari, ministerul a imbratisat un neoliberalism de cafeenea si, treptat, o modernitate cognitivista prost inteleasa, incat educatia a fost adusa, ne place-nu ne place, la cea mai grava criza, parte a celei mai grave crize a statului roman (din 2004 pana astazi). A fost evidenta confuzia intre reforma si masuri oarecare. Pentru ca acum, ministerul sa reia, stangaci, ceea ce a distrus dupa 2000!

Ar fi nerealist sa nu fie schimbari in educatie, inclusiv in raport cu o reforma, oricare ar fi reusita ei. Schimbarile sunt insa necesare pentru a face pasi inainte, nu pentru a merge indarat sau pentru a pierde timpul sau a stagna.

Cadrelle didactice din preuniversitar sunt preocupate de examene –admitere in liceu, bacalaureat, admitere la universitate. Personal, am fost pentru examene cat mai putine si cat mai fiabile si pentru un bacalaureat distribuit partial pe anii de liceu (vezi A. Marga, **Anii reformei 1997-2000**, Efes, Cluj-Napoca, 2002). Din nefericire, la noi, o palavrageala fara noima si birocratizarea fac sa se piarda din vedere esentialul: valoarea pregatirii. Unii vor multe examene de iesire si de intrare, chit ca sunt in detrimentul pregatirii. Or, poti avea multe examene, chiar severe, si sa iasa o pregatire mai slaba. Asta se intampla si acum! Iar simularea de examene este o aberatie. Mai nimeni nu o practica! Solutia din Legea 2005 (cu „capacitate” si „bacalaureat”) si din ordinele de ministru din 1998-2000 (cu considerarea examenului de absolvire ca baza a admiterii) era mai buna decat cea de azi. in definitiv, important este ca examenul sa fie serios, nu sa fie multiplicat!

Universitarii sunt preocupati de finantarea per student. in 1998, ca ministru al Educatiei Nationale, am introdus aceasta finantare intr-un context cu trei premise: finantarea anterioara depindea de aranjamente pe la spate cu finantatorul; am abolit centralismul si am transferat universitatilor dreptul de a-si stabili admiterea, inclusiv sub aspectul cifrei de scolarizare; am autorizat folosirea de locuri cu taxa.

Nu este un criteriu fara cusururi, caci poate fi universitate cu multi studenti, dar de fapt mediocra. Asa stau lucrurile, orice am spune, acum, cand universitatile s-au apropiat ca valoare, in jos!

Finantarea per student este una dintre cele posibile. Se poate aboli acest criteriu, dar atunci o autoritate a statului stabileste schema de personal a respectivei universitati, pe care statul o finanteaza. Asa este in orice tara normala! Estimez ca sistemul se indreapta spre o finantare noua sub doua aspecte: ministerul aproba structura didactica pe care o finanteaza, iar finantarea va implica, suplimentar, firmele.

Universitarii sunt nemultumiti de criteriile de evaluare a unui universitar. Ei au dreptate, caci criteriile de acum duc la distrugerea profesionalismului, cum se vede usor in valoarea tot mai scazuta a universitarilor. Multi au o pregatire "de rand" si debiteaza opinii banale. Prea multi "prof.dr." sustin cursuri si seminarii insipide, retardate ca informatie, dar nu pot altceva. Cu ani in urma, se vorbea de "specialistul incult", rezultat din aceea ca unii erau cunoscatori de bucati ale realitatii, dar ignorau restul. Acum, odata cu ponderea acordata in evaluari articolelor ISI, sporesc "specialistii idioti", care n-au nimic de spus in fata realitatii.

Spiru Haret declara ca ocuparea posturilor universitare din Romania nu are seaman. S-ar ingrozi sa vada ce se petrece astazi! Chiar si in cele mai bune universitati au devenit profesori persoane care in alte tari nu ar fi in invatamantul superior.

Nu este usor sa stabilesti valoarea profesionala a cuiva, dar acum sunt supraevaluate doua aspecte: lista de lucrari standardizate, care a devenit irelevantă; priceperea didactica, care se ia dupa ochi, amicitii si socializari.

Solutia in Romania la chestiunea evaluarii este in cu totul alta directie si consta, in opinia mea, din cinci optiuni: a) universitatea sa aiba politica de personal orientata spre performanta, nu spre aranjamente; b) conditionarea concursurilor de existenta de multiplii candidati din afara institutiei respective; c) punerea contributiei proprii in cercetare si inovatie tehnologica in fata celorlalte criterii ; d) comisie externalizata; e) restabilirea rolului Senatelor in selectarea personalului didactic.

Universitarii sunt inasa prea putin alarmati de nepotismul din universitati, care a atins acum recordul in istoria Romaniei. Pe de o parte, ca efect al legii din 2011, s-au format dinastii didactice in atmosfera de nou feudalism. Recent, un profesor din Germania imi relatea consternat cat de suficient ii spunea un coleg, de la Universitatea „Babes-Bolyai”, socotit ilustru, ca si-a plasat fetele si ginerii in catedrele acestei universitati. "Ilustrul" clujean ignora ca in Germania si in multe alte tari asa ceva nu este posibil, fiind interzis prin lege!

Pe de alta parte, dupa toata tevatura privind revenirea in tara a unor tineri, abia cativa au putut fi angajati de universitati. Aceasta deoarece multi profesori decid concursurile in functie de interese meschine (sa nu fie concurati, sa aiba voturi sigure la alegeri sau pentru prelungiri de activitate).

Unii universitari intreaba care ar putea fi un bun model de formare continua? Sunt de parere ca este deja multa retorica in domeniu si realizari de fapt modeste. Cateva invataminte se impun astazi. Formarea continua a cadrelor didactice nu rezolva mai nimic daca selectia initiala este proasta. Nu da rezultate actuala convertire a mobilitatilor profesionale in turism academic. Nu este posibila formarea continua fara reactivarea societatilor stiintifice si fara restabilirea dezbaterei in reviste de specialitate.

Cei mai multi universitari reclama structura studiilor licenta/(**bachelor**), masterat, doctorat sub aspectul duratei. O spun direct, inca o data (dupa ce am spus-o si in 2003, si in 2005 si mai tarziu, in tara si in strainatate!), ca unul care am participat la redactarea **Declaratiei de la Bologna** (1999): structura studiilor in Romania este gresita caci s-a aplicat gresit **Declaratia de la Bologna**. Nici legea din 2004 si nici hotararile de guvern din 2005, privind masteratul si doctoratul, nu au stiut despre ce este vorba. Spus fara ocolisuri, studiilor de licenta nu li s-a fixat durata de sase semestre niciieri in **Declaratia de la Bologna**. O dovada este si faptul ca la Vatican, in Germania si in alte tari se lucreaza si astazi cu alte solutii pentru acordarea licentei (Diplom). Multe tari nu si-au distrus acest nivel! Durata studiilor de licenta s-a stabilit prin decizii la nivel national, dupa 2003. Masteratul este tradat la noi si a devenit cel mai usor nivel, in vreme ce in alte tari este cel mai dificil. Doctoratul nu a dat rezultate cu scolile doctorale formale si cu solutiile caraghioase din Legea din 2011 – precum aceea a lectorilor si conferentiarilor drept conducatori de doctorat. incorsetarea studiilor este neproductiva, oricand.

Multi universitari, mai ales cei din universitati vechi, clameaza: sunt prea multe universitati! Asa stau lucrurile? Este nevoie acum de un raspuns cat mai ferit de subiectivitate, caci universitatile din Romania s-au apropiat ca nivel: sunt studenti excelenti si specialisti remarcabili in universitati tinere si sunt universitari mediocri si studenti slabi in universitati mai vechi. Pe de alta parte, depinde ce faci intr-o universitate.

in orice caz, in conditiile Europei Centrale, o universitate la un million de locuitori este optim, iar o universitate la o jumatate de million se poate accepta, daca sunt in joc proiecte de dezvoltare intensiva.

in discutie este de fapt densitatea de universitati intr-o regiune. Sub acest aspect, este de discutat daca este nevoie de vreo noua filologie in Transilvania, de vreo sase istorii, de 37 de facultati de drept in tara, in vreme ce Germania are opt, dar veritabile. Iar exemplele pot continua.

Am aparat si apar solutia comasarii universitare in centre cu multiple universitati. Solutia existenta acum nu va rezolva nimic in Romania, dar va permite ca un sistem bolnav sa inainteze din interesele unor persoane. Pana una alta, de ce universitatile trebuie sa se imite una pe alta?

Prin deciziile pe care le-am luat in 1997-2000, ca ministru, am crescut efectivul de studenti, caci trebuia iesit dintr-o situatie. Nu am infiintat nici o universitate noua, cele existente fiind deja prea multe. Am fost si sunt de parere ca Romania ar proceda rational daca si-ar reorganiza sistemul de studii superioare. in opinia mea, a venit ora la care specializarile, catedrele, facultatile si universitatile din tara trebuie trecute printr-o analiza serioasa – nu cea facuta de ARACIS, care nu a avut niciodata personal priceput, dar a avut prea multi amatori de compromisuri, de diurne si de alte lucruri nefiresti.

Ca ministru si ca rector, am fost, in mare masura, la originea diversificarii specializarilor ce functioneaza si astazi, caci Romania trebuia pusa in rand cu lumea. Dar, dupa douazeci de ani, trebuie facut bilantul.

Este clar ca tara noastra pregateste cam doua sute de feluri de ingineri (cum imi spune un amic din Politehnica!), zeci de feluri de economisti, de istorici etc. De altfel, se poate constata ca, in ultimii ani, nu a aparut in Romania un politolog calificat, un specialist propriu-zis in comunicare, nu au aparut alti specialisti care sa nu debiteze locuri comune. Sociologia s-a redus la sondaje electorale, cei mai multi economisti sunt de fapt contabili, multi ingineri sunt de nivelul sefilor de

echipa, multi absolventi nu stiu de unde sa apuce o problema de specialitate.

Eu sunt de parere ca ora este a unei puneri mai adanci a problemelor educatiei. Asa stand lucrurile, abordarea empirica („doar faptele conteaza!”) si abordarea functionala („acesta-i sistemul si caut sa ma descurc in el!”) a invatamantului nu sunt responsabile destul. Sistemul actual este depasit si are nevoie de o reforma profunda si chibzuita, elaborata conceptual de persoane care stiu despre ce este vorba.

["http://www.andreimarga.eu"](http://www.andreimarga.eu)

ADRESA: <http://crct.ro/nuyg>